

LEUTE BLOEMREKERS

DE KOEPEL - NIMEGEN

Jan Leyten
EERBARE BETOGEN

voor Moeder
Hun

EERBARE BETOGEN

Jan Leyten

EERBARE BETOGEN

SLEUTELBLOEMREEKS

De Koepel Nijmegen

SANS SOUCI

Voor Manja O.

Ik zie haar languit slapen in het gras
en 't zonlicht twinkelend tussen wenkbrauwbogen
erkent zijn onmacht om geloken ogen
te doen ontluiken als het tuingewas.

Denk dit goed ogenblik niet aan wat was
of wat zàl zijn, want alle eeuwigheden
liggen verzonken in dit zomers heden
dat zorgeloos geneest, wie ongeneeslijk was.

Ik zeg haar naam; haar wimpers trillen even;
dan wakker en verwonderd om het licht
begint zij liggend nog een argeloos gesprek.

Maar 't zelfde ogenblik dat ik haar wek
wenste ik opeens om al wat ik kon geven
haar weer zo zorgeloos voor de slaap gezwicht.

SONNET

Voor G.S.

Eén voet naar achter en de arm gestrekt
hooggrijpend 't vruchtvlees tussen oude blaren
speels zomerkind dat in de bloei der jaren
de gratie van jeugds zorgeloosheid wekt.

Nu ligt de appel in je hand gevlekt
en rijp; je zult haar niet bewaren
maar als je eerste beet het witte vlees ontdekt
gaat diepe vreugde in je ogen klaren.

Soms lijkt het leven mij een bitter vragen
naar dieper gronden waar geen vragen zijn
maar als jouw beeld door mijn herinnering vlagen
komt, weet ik genezing zonder pijn:
in rijke hand een rijpe vrucht te dragen
en zonder meer hierom gelukkig zijn.

VOOR THEA

Je zwarte haar van avondzon doorvleugd
hangt als gebeeldhouwd om het vrouwlijk-fijne
ovaal van je gelaat, waarin de jeugd
zijn warmste gloed, zijn rijkste droom laat schijnen.

En dit verwerkelijk voor mij het reine
onaangerand gebied van ons bestaan:
een paradijs binnen je lichaamslijnen
waarvoor een engel waakt, niemand mag binnengaan.

Geef mij je hand, nu ik je iets beken
en breng je hartslag met de mijne saam;
ik zie twee mensen voor een donker raam
hun handen werden oud, hun hart bleef mild;
en 'k hoor als d' een zich tot de ander wendt:
„Zo heb ik 't van de aanvang af gewild”.

MISSCHIEN

Nu wij vanavond langs de stadsrand gaan
hoef ik mij niet zo lang meer te bezinnen.
De woorden, die ik zocht, breken zich baan
en vinden blindelings de weg naar binnen:

het leven is een kruistocht naar beminnen
langs eenzaamheid, verbittering en waan
want wie eenmaal aan land ging bij de zinnen
komt in geen enkel rijk meer heelhuids aan.

Denk niet te zeer aan 't komende bestaan,
er zijn veel wegen die naar Rome leiden
maar niemand komt er zonder zorgen aan.
Ik ken één weg, die zorgloos voor ons beiden
begint, mijn lief, waar wij vanavond staan.
Misschien komt zij ook eens in 't eeuwig Rome aan...

CRI DE CŒUR

Princesse :

Wat is mij het laffe en schreeuwende
geluid van de wereld die geeuwende
nimmer ontwaakt?

Ik zweer bij de god van de leeuwen: De
morgen breekt nimmer door sneeuwende
luchten meer aan:

tenzij als een beeld in het vredige
van angsten gespeende, verdedigde
koninklijk rijk van de min
jij wacht op mijn huiverend begin.

BEGIN

Wanneer het feest voorgoed begint
zet dan de hoorn der vreugde open
opdat een vriend er wol bij spinn'
en laat de huichelaars maar hopen
op 't eind van al, want wie bemint
wil nog geen hemelwissels kopen.
Ben nooit bedroefd, want als een kind
zal ik je in mijn armen dopen
tot volgeling van zon en wind.
Ook als door treurnis' rouw beslopen
de wereld zwart wordt en ontzind
blijf nog op liefdes uitkomst hopen
omdat éénmaal het feest begint.

EINDE

Hoop slechts op God en op een vriend...
als in de dagen van verval
de schrale wind uw tafel dient
blijf ik uw schutsman, uw vazal.
Geen abrikoos, in vreugd ontkiemd
bloeit éeuwig boven erf en stal
maar het geluk blijft opgediend
in schalen, die ik vullen zal
tot op de laatste dag doorstriemd
van vrieskou, ik het aardse bal
mèt u verlaat en ongezien
bereiken wij Gods heerlijk dal.
Hoop slechts op God en op een vriend...

BALLADE VAN HET VOORBIJE FEEST

Hoeveel verhalen zijn om niet begonnen
en hoeveel verzen stierven doelloos in de wind?
Het laatst refrein onhoorbaar uitgezongen
dan kwam het heimwee en zijn wreed bewind.
Ivonne Marie José speelt met de golven mee
is wispelturig als de zomerbloemen,
ik zweer bij God en bij de avondzee
een leven is te kort om haar te roemen.

In wind en schemering is dit verhaal begonnen
en wie weet de verhalen in de wind?
De wijzen, die zich lang op God bezonnen
of het op eenmaal totter dood verliefde kind?
Laat ons niet spreken, want het diepste zwijgen
is het volmaakte zeggen van die zin
Ivonne Marie José, die ons doet neigen
naar liefdes eerst begin.

In wind en schemering is dit verhaal begonnen
en wie weet van de scheemring het geheim
als alle vijandschap rust aan de bronnen
van liefde, die gerust wil zijn?
Ivonne Marie José de nachtegalen
zingen de schoonheid dieper in het land
toch kunnen zij de liefde niet vertalen
onuitgesproken, in het hart gebrand.

Hoeveel verhalen zijn om niet begonnen?
maar ook: wat is het einde van elk lied?
wanneer het laatst refrein is uitgezongen
rest liefdes doodskist en het kil verdriet.
De oude schippers uit hun huizen staren
als vreemde afgodsdienaars naar de zee
wanneer hun hart nog wegzwerft naar de baren
ligt reeds het lichaam stervend aan de ree.

Daarom — Ivonne-Marie José — nu aan het einde
het hart weer terugstroomt naar der wereld zoom,
wat blijft er meer dan het beschermd omheinde
domein van stilte en van droom?
Ivonne Marie José — voorbij aan droom en stilte
heerst weer de doem der werkelijkheid
omgeef, o lief, die drukke lege kilte
met de vertederde verhalen van altijd.

Prinses Marie José, Prinses Marie Yvonne
hoor over 't land, de klokken die begonnen:
voor goed, voor goed voorbij.
Het feest ving aan, maar nauwelijks begonnen
hoorde ik de droeve kerkklokcarillonnen.
het is alweer voorbij.

BALLADE VAN DE BEGELEIDENDE STEMMEN

Men zei: ze houden teveel van elkaar
zo iets loopt tenslotte verkeerd;
de liefde is wel iets verhevens maar
heeft spoedig haar voorkeur gekeerd.
Want „men” houdt de touwtjes in handen
naar eigen godzalige trant
en heeft iemand haar op zijn tanden
dan trouwt hij „beneden stand”.

Men zei: ja als steeds op de bruiloftsdag
zijn die mensen gèk op elkaar
maar als ik 't u eerlijk vertellen mag
straks drijft ook in hun soep een haar
Want „men” is nog altijd de dirigent
van het grote choraal van de dag
en schold iemand het choraal voor een band
hem verging al spoedig de lach.

Men zei: ze hebben hun eerste al
Hoe lang zijn die lui toch getrouwd?
en 't kan misschien net — maar in ieder geval
het lijkt wel een beetje fout.
Want „men” geeft het oordeel bij ieders daad
met kalender en uurwerk in de hand.
En was het in orde, nog weet men wel raad:
Hij trouwde beneden zijn stand.

Men zei: ze worden zoetjes aan oud.
Dat komt van de zorg om hun kinderen,
die smijten met liefde en goud.
Hun welstand gaat zichtbaar verminderen.
En „men” stelt volmaakt diagnosen
voor de ziekten van iedere dag.
Wel menigeen zag slechts naar rozen
maar hem verging al spoedig de lach.

Men zei: ze zijn in den Heer ontslapen
het werd trouwens langzaam aan tijd
Piet zat bij hun uitvaart te gapen
Straks komt met de erfenis de nijd.
En „men” heeft gelukkig het laatste woord
in het steekspel van dag tot dag
Wel menigeen heeft dit niet meer gehoord
want stervend verging hem de lach.

Envoy:

Prins Christus, in een stal geboren en gevoed
die met uw kleine hand ons zeer geluk behoedt
Sla, bid ik u, de domme koppen stuk
van 't heir der mensen, die het teer geluk
van anderen verkwanslen door hun laster
en maak de goede droom der goede dromers vaster
tot hun geluk.

MOTET

De Zondag is geschapen
om Maria in de zon
languit te doen gaan slapen
bij de vijverkom.

Maar 's Maandags in de regen
zag ik Maria aan
zij bleef Gods rijkste zegen
voor wie dit verstaan.

Maria in de regen!
Maria in de zon!
het feestelijke leven
dat opeens begon.

De torenklokken luiden
het dodenlied.
Mijn zinnen in het zuiden
verstaan het niet.

Ik zie alleen maar ogen
en het licht het meest
ik zie alleen een hoge
en slanke leest.

Wat verzen, wat gebeden,
geen ding beklijft
nu Maria heel het heden
heeft ingelijfd.

Maria in de regen
Maria in de zon
het feestelijke leven
dat opeens begon!

COQUETTE

Achteloos spelend met een blonde vacht
zacht krullend haar, dat schuin belicht
een gouden streep trekt langs het schouderpaar
lokt zij de hartstocht en het vreemd gevaar;

veinst schuchterheid maar constructief doordacht
staat zij gebruind en rank in 't zomerlicht
de linkervoet wat voorwaarts opgelicht
één oogenblik, of ze iets verrukkelijks dacht.

Verg niet van mij, dat ik haar dit verwijt
en dat zij speelt met vuur en zal verbranden,
want nu de zon — een kort moment — verdwijnt
zie ik, hoe even maar, haar fier beleid
omfloerst wordt door een schaduw die haar handen
trillend van onbeheerste angst omlijnt.

BEPERKTE REVOLUTIE

Buiten, op het terras, verklinken stemmen;
de dag neemt traag zijn avondkleuren aan;
nù als van ouds komt haar de angst beklemmen:
raak ik nog ooit uit deze kring vandaan?

Een schemerlamp bekleet haar schrijfpapier
met stroken licht die langzaam samen lopen
en zij bepeinst: valt er nog iets te hopen?
of blijf ik een gevangene, altijd hier.

Waarom ben ik, zoals ik ben, en niet
waaninnig schoon, gelijk de anderen zijn?
waarom, waarom ben ik de beste niet
waarom moet het, zoals het is, ook zijn?

Dan ademt zij de eerste nachtlucht in
en schrijft volmaakt beheerst: „lieve vriendin”.

ACHTER DE DEUR

Zij trok de deur achter die dagen dicht
en dacht: de dingen zijn nog juist als vroeger:
vertrouwde vreemdelingen in het licht
alleen ze lijken me globaal wat droever.

Maar ik — bleef ik dezelfde, nu mijn ziel de stoeve
maatgang terugvroeg op de tijd
van opstaan, slapen gaan, en weer als vroeger
alléén te leven zonder strijd?

Bleef ik dezelfde — zij 't wat droever
of ben ik toch iets van mijn wezen kwijt
al is het maar de geur van ééns verwachte
verrukkingen, vergeefs verbeid?

Stil! Moeder roept: de thee staat klaar
ik word nu zonder wrok: jeune fille sans espoir.

GERINGE HOMMAGE

Ik zit zo ernstig als een man van steen
te staren naar mijn koffie met gebak
en glimlach nu en dan, maar dat alleen
omdat het hoort bij dit sinister vak.

Het regent zacht — O Slauerhoff, nomade,
hoe wenste ik te worden, die jij was:
Richard met een nooit opgetelde kas.
Dies maak ik schulden in de Esplanade.

„*Utrecht*”.

DE KEERZIJ . . .

VOORTIJDIG IN MEMORIAM

Nu komen weer de glorieuze dagen
als godsgeschenken uit de rijpe lucht.
Dezelfde die ons eens zo diep gelukkig zagen
tezaam alleen, voor geen gevaar beducht.

Heb ik geweten, wat ik toen bezat?
Vergeefs zoek ik sindsdien naar je gelijke,
en als ik blij ben is het enkel dat
ik weer iets vond, dat iets op je mocht lijken.

Want langzaam kwam ik tot deez' bittere som
het schoonste lief kent men pas bij ontbering;
het liefste schoon verheelt zich in ontoring
de dodelijke smaad dat het een schijnbeeld won.

Voor dit aanknagend leed rest maar één medicijn.
Zij zal toch wel heel erg gelukkig zijn
die nu zo ver, ik weet niet waar of hoe
het leven verder droomt: L'amour qui est partout.

TER PLAATSE

Voor S.

Waar blijft die kleine vogel dan
die vroeger 's avonds floot
voor jou en mij en alleman.
Is die nu ook al dood?

Wij worden langzaam, langzaam groot
en och, wat komt er dan?
het stopsein van de boze dood
voor jan en alleman:

daar word je stiller van...

Roosendaal.

HET HART AAN HET WOORD

Ik kan niet zonder haar, die mij verlaten —
maar minder nog mèt haar, die naast mij staan
die ik het meeste liefhad moet mij haten
en die ik haat heeft mij zeer liefgedaan.

Maar zonder haar die op de aardse wegen
mijn kostbaar kleinood was in grote nood
wat zal ik anders doen dan mij aan de belegen
wijnen bedrinken tot mijn droeve dood?

Kus mijn gezwollen handen stuk opdat ik sterve
behoed mij, lief, vooral voor 't ongestreeld bederven.
Nog zoek ik u, mocht ik u wedervinden
ik zal bedorven zijn als bloemen door nachtwinden.

NA JAREN

't Eerste sonnet was reeds om haar begonnen
en 't laatst rondeel wordt toegewijd aan haar;
het droeve thema ligt al kant en klaar:
men heeft alleen, wat men verloor, gewonnen.

En dienaangaande heb ik mij bezonnen
op nog één vreugd, wier moeder droefheid is
want elk oprecht bestaan leeft van gemis
maar als men dit beseft is reeds het eind begonnen.

Laat het dan zo zijn dat de zuidewinden
wanneer hun zoelte langs de zomer trekt
een monnik in een tuin vol anemonen vinden
die met zijn pij de oude liefde dekt

voor 't zachte lichaam met de broze geuren
om enkel in een fluisterend gebed
te smeken dat de wereld wordt gered
van alle liefde die zij niet kan beuren.

WITHIN A DREAM I DREAMT

't Was in een droom — en daarin droomde ik
een nieuwe droom, dat ik je wederzag
o, op van 't hele jaar de schoonste dag
en in die dag het rijkste ogenblik.

Sinds ben ik afvallige van mijn eigen naam
hopeloos uitgestoten van 't gemeen
niet meer toegankelijk voor gelach, geweest
en 't eenzaamst met mijn medemens tezaam.

Alleen nochtans ben ik het minst alleen
dan haal 'k als wederrechtelijk verworven
kleinood die droom te voorschijn zoals één
die schouwen moet vóórdát hij is gestorven
en ik besef, gelaten, zonder haat:
Dit is een onbereikbaarheid in het kwadraat.

IN DE HERFST

Soms op een avond als de stilte daagt
boven de donker-rode asters achter 't huis
bedenk ik een verhaal, bedwelmend kuis
waarover 't heimwee als een hartstocht vlaagt

En dit alleen is wat mijn angst verjaagt:
het kon zo zijn; misschien zal het zo worden;
ééns was het zo, vòòrdat de ziel verdorde,
dood hout dat al geen vrucht meer draagt.

Vriendin-fantoom; hoe is ons hart vandaag
striemend bevlaagd door aardes harde wetten
en hopeloos verdwaald binnen de kring
van wie elkander met zichzelf besmetten.

Gedoog, dat ik zèlfs nu van d' oude droom gewaag
o blonde coryphee uit mijn herinnering.

INHOUD

Sans souci	5
Sonnet	6
Voor Thea	7
Misschien	8
Cri de cœur	9
Begin	10
Einde	11
Ballade van het voorbije feest	12
Ballade van de begeleidende stemmen	13
Motet	16
Coquette	17
Beperkte Revolutie	18
Achter de deur	19
Geringe hommage	20

DE KEERZIJ.....

Voortijdig in memoriam	23
Ter plaatse	24
Het hart aan 't woord	25
Na jaren	26
Within a dream I dreamt	27
In de herfst	28

